

Beslut

Regeringen, Klimat- och
näringslivsdepartementet
kn.registrator@regeringskansliet.se

Bearbetningskoncession enligt minerallagen för området Norra Kärr K nr 2 i Jönköpings kommun i Jönköpings län

Beslut

Bergmästaren beslutar att med eget yttrande överlämna ärendet Norra Kärr K nr 2 till regeringen för prövning.

Ärendet och dess handläggning

Ansökan om bearbetningskoncession för området Norra Kärr K nr 2 kom in från GREENNA Mineral AB till Bergsstaten 9 december 2024. Ansökan avser koncessionsmineralen lantan och lantanider, nefelinsyenit, bly, niob, skandium, yttrium och zirkonium och en koncessionstid om 25 år.

Koncessionsområdet omfattar en yta om 39,47 hektar och är beläget i Norra Kärr i Jönköpings kommun, Jönköpings län. Platsen är belägen cirka 10,5 km nordost om Gränna, cirka 15 km sydväst om Ödeshög och cirka 40 km nordost om Jönköping.

En del av det planerade *verksamhetsområdet* sträcker sig, i norr, in i Östergötlands län, varför ärendet även remitterats till Länsstyrelsen Östergötland.

Kungörelse och underrättelser

Ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen har kungjorts i tidningarna Jönköpings-Posten, Östgöta Correspondenten, Norrköpings Tidningar, Länstidningen Östergötland samt i Post- och Inrikes Tidningar. Berörda fastighetsägare och övriga kända sakägare har underrättats om ansökan och tillställts kopia av ansökan, icke-teknisk sammanfattning och innehållsförteckning av miljökonsekvensbeskrivningen samt information om var kompletta handlingar i ärendet finns tillgängliga.

Samråd med länsstyrelsen

I enlighet med 8 kap. 1 § minerallagen har bergmästaren begärt yttrande från Länsstyrelsen Jönköpings län och Länsstyrelsen Östergötland gällande tillämpningen av 3 kap., 4 kap. 1-7 §§ och 6 kap. 28-46 §§ miljöbalken (1998:808). Av de slutliga yttrandena från länsstyrelserna, inkomna till Bergsstaten den 3 december 2025, framförs bland annat följande.

Länsstyrelsen Jönköpings län

Länsstyrelsen Jönköpings län anser att miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas och tillstyrker att GREENNA Mineral AB meddelas bearbetningskoncession för området Norra Kärr K nr 2. Länsstyrelsen anser att koncessionen inte behöver förenas med några sådana villkor som avses i 4 kap. 5 § minerallagen. Länsstyrelsen bedömer att bearbetningskoncession inte kan antas medföra sådan väsentlig skada på jord- eller skogsbruket som avses i 8 kap. 6 a § minerallagen.

Länsstyrelsen bedömer att påverkan och konsekvenser av uppstartsarbetet ska prövas i samband med prövningen av gruvverksamheten enligt 9 kap. miljöbalken. Detta gäller framför allt transportvägar då sökanden i koncessionsansökan inte preciserat hur transportvägar ska anläggas.

Länsstyrelsen Östergötland

Länsstyrelsen Östergötland anser att miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas och tillstyrker att GREENNA Mineral AB meddelas bearbetningskoncession för området Norra Kärr K nr 2. Länsstyrelsen bedömer att bearbetningskoncessionen inte kan antas medföra sådan väsentlig skada på jord- eller skogsbruket som avses i 8 kap. 6 a § minerallagen. Länsstyrelsen anser dock att följande villkor bör föreskrivas i koncessionen;

- Bolaget ska, efter samråd med Bergsstaten och berörda länsstyrelser, vidta försiktighetsmått och åtgärder i den omfattning som krävs för att skydda jord- och skogsbruksnäringen i det ekologiskt känsliga området Hålaveden, utanför koncessionsområdet, från negativa konsekvenser av gruvdriften.

GREENNA Mineral AB:s inställning till länsstyrelsernas yttrande

Länsstyrelsen i Östergötlands län har anfört att ett beslut om bearbetningskoncession bör förenas med ett villkor enligt vilket bolaget, efter samråd med Bergsstaten och berörda länsstyrelser, ska vidta försiktighetsmått och åtgärder i den omfattning som krävs för att skydda jord- och skogsbruksnäringen i Hålaveden (utanför koncessionsområdet) från negativa konsekvenser av gruvdriften. Den legala utgångspunkten är att försiktighetsmått och begränsning av omgivningspåverkan i allmänhet från en gruvdrift ska prövas inom ramen för en tillståndsprövning enligt miljöbalken, vilket även kommer att ske i detta fall. Det är inte lämpligt att i ett beslut om bearbetningskoncession föreskriva villkor som syftar till att reglera en omgivningspåverkan som kommer att prövas detaljerat först i ett senare skede. Av Länsstyrelsen i Östergötlands yttrande går det inte att utläsa något skäl till att villkoret ska eller behöver ingå i ett beslut om bearbetningskoncession. I detta sammanhang bör det även beaktas att bolaget har mycket begränsade möjligheter att överhuvudtaget vidta några åtgärder som skulle kräva försiktighetsmått för att inte påverka jord- och skogsbruksnäringen i Hålaveden utan ett tillkommande miljöbalkstillstånd. Det bedöms finnas goda möjligheter att hantera, och vid behov reglera, det villkorsförslag som Länsstyrelsen i Östergötland har framfört inom ramen för en kommande prövning enligt miljöbalken. Mot denna bakgrund motsätter sig bolaget att det föreslagna villkoret föreskrivs.

Motivering

Tillämpliga bestämmelser

Av 8 kap. 2 § minerallagen framgår att ärenden om beviljande av bearbetningskoncession ska överlämnas till regeringens prövning om bergmästaren bedömer att frågan om koncession är särskilt betydelsefull ur allmän synpunkt, eller om bergmästaren vid tillämpningen av 3 kap. eller 4 kap. 1 – 7 §§ miljöbalken finner skäl att frångå vad länsstyrelsen har föreslagit.

Av 8 kap. 4 § minerallagen framgår att bergmästaren ska utreda och bifoga ett eget yttrande i ärenden som bergmästaren hänskjuter till regeringens prövning.

Förarbeten

Koncessionsprövning innefattar ställningstagande till fyra faktorer, malmbevisningen, sökandens lämplighet¹, lämplig arrondering samt förhållandet till motstående intressen. De tre första frågorna är Bergsstaten väl lämpad att bedöma.

¹ Efter lagändring (SFS 2022:728) tas ställning till sökandens lämplighet endast när ansökt koncession avser bearbetning av koncessionsmineral i alunskiffer.

Den fjärde frågan däremot, avvägningen enligt NRL² gentemot motstående intressen, ligger utanför Bergsstatens normala kompetens och uppgifter. Inom Bergsstaten kan visserligen göras en bedömning av mineralintressets tyngd i sig i det enskilda fallet, men myndigheten har inte kompetens att göra en samlad intresseavvägning, som ytterst har politisk karaktär. Det problemet bör lösas genom att Bergsstaten samråder i denna fråga med länsstyrelsen, som bör svara för sådana övergripande bedömningar. Länsstyrelsens bedömning i markanvändningsfrågan bör givetvis i normalfallet vara bestämmande för bergmästarens beslut (prop. 1988/89:92 s. 63 ff.).

I paragrafen anges de två fall då bergmästaren skall hänskjuta ett ärende om beviljande av koncession till regeringens prövning. Den första punkten gäller ärenden som bedöms vara särskilt betydelsefulla ur allmän synpunkt. I den allmänna motiveringen har som exempel angetts att ärendet gäller ett mineral som är viktigt ur utrikes- eller försvarspolitisk synpunkt. Särskilt stora eller kontroversiella ärenden hör också dit. Bergmästaren förutsätts vad gäller intresseavvägningen enligt NRL³ följa vad länsstyrelsen föreslår. Bergmästaren kan emellertid, om denne finner skäl till annan uppfattning även lämna ärendet till regeringen enligt andra punkten. Så skall ske om länsstyrelsen vill avslå en ansökan, som bergmästaren vill bifalla.

Det kan sedan föreligga andra fall av oenighet mellan dem som föranleder att frågan skall hänskjutas. Enligt 4 kap. 5 § skall en koncession förenas med de villkor som behövs bland annat för att skydda allmänna intressen. Om bergmästaren vill frångå vad länsstyrelsen tillstyrker beträffande utformningen av villkor för markanvändningen skall frågan hänskjutas till regeringens prövning (prop. 1988/89:92 s. 110).

Bergmästarens bedömning

Bergmästaren konstaterar inledningsvis att ärendet till viss mån får sägas vara kontroversiellt mot bakgrund av antalet inkomna synpunkter i ärendet samt den mediala bevakningen under ärendets handläggning hos Bergsstaten. Dock utgör inte detta den huvudsakliga grunden till varför bergmästaren beslutar att hänskjuta ärendet. Bergmästaren är av annan uppfattning än Länsstyrelsen Östergötland gällande det villkor Länsstyrelsen Östergötland föreslagit att koncessionen bör förenas med. Bergmästarens inställning och bedömning är att ett dylikt villkor istället bör föreskrivas inom ramen för en framtida miljöprövning, för det fall ett sådant då bedöms nödvändigt.

Mot bakgrund av detta finner bergmästaren således att ärendet ska överlämnas till regeringen för prövning.

² Naturresurslagen, förkortad NRL, har ersatts av miljöbalken (1998:808), förkortad MB.

³ Nuvarande miljöbalken (1998:808), förkortad MB.

De som deltagit i beslutet

Beslut i detta ärende har fattats av bergmästare Helena Kjellson efter föredragning av juristen Fredrik Hedemalm.

Helena Kjellson

Fredrik Hedemalm

Kopia av beslutet sänds till GREENNA Mineral AB.

Bilagor

Bilaga 1, Bergmästarens yttrande

Yttrande

Bergmästarens inställning till ansökan om bearbetningskoncession enligt minerallagen för området Norra Kärr K nr 2 i Jönköpings kommun i Jönköpings län

GREENNA Mineral AB (556745-0977) bör enligt bergmästarens uppfattning, och som redogörs för närmare nedan, beviljas bearbetningskoncession enligt minerallagen (1991:45) för området Norra Kärr K nr 2. Bearbetningskoncessionen innebär rätt till utvinning och tillgodogörande av lantan och lantanider, nefelinsyenit, bly, niob, skandium, yttrium och zirkonium.

Bearbetningskoncessionens giltighetstid är 25 år från och med den dag då beslutet vinner laga kraft.

Beskrivning av koncessionsområdet

Koncessionsområdet omfattar en yta om 39,47 hektar och begränsas av räta linjer mellan hörnpunkter med koordinater i SWEREF 99TM enligt följande.

Huvudyta 1

Hörnpunkt	N-koordinat	E-koordinat
1	6 440 660	474 385
2	6 440 650	474 435

3	6 440 645	474 525
4	6 440 625	474 630
5	6 440 430	474 625
6	6 440 330	474 640
7	6 440 090	474 635
8	6 439 950	474 540
9	6 439 760	474 535
10	6 439 710	474 445
11	6 439 735	474 285
12	6 439 815	474 160
13	6 439 960	474 120
14	6 440 070	474 105
15	6 440 225	474 105
16	6 440 415	474 185
17	6 440 530	474 225
18	6 440 535	474 295
1	6 440 660	474 385

Området Norra Kärr K nr 2 ligger inom fastigheterna Jönköping Norra Kärr 1:2 och Jönköping Kaxtorp 1:2. Fastigheternas del i koncessionsområdet kommer att beräknas i samband med att mineralersättningen fastställs för första gången enligt 7 kap. 7 § minerallagen.

Koncessionsområdet omfattas av GREENNA Mineral AB (hädanefter sökanden) undersökningstillstånd Norra Kärr nr 1. Området är beläget i Norra Kärr i Jönköpings kommun, Jönköpings län. Platsen är belägen cirka 10,5 km nordost om Gränna, cirka 15 km sydväst om Ödeshög och cirka 40 km nordost om Jönköping. Närmaste sjöar är Gyllingesjön cirka 600 m österut och Vättern cirka 1,9 km västerut. I norr angränsar det sökta koncessionsområdet mot Östergötlands län. Den centrala delen av området där fyndighet och sökt koncessionsområde är beläget är förhållandevis flack och ligger delvis i en sänka. Kringliggande områden har en mer varierande topografi med kullar som är 10-30 meter höga.

Karta över koncessionsområdet Norra Kärr K nr 2, upprättad den 20 januari 2026, bifogas.

Bakgrund

Ansökan

Ansökan om bearbetningskoncession för området Norra Kärr K nr 2 kom in från sökanden till Bergsstaten 9 december 2024. Ansökan avser koncessionsmineralen lantan och lantanider, nefelinsyenit, bly, niob, skandium, yttrium och zirkonium och en koncessionstid om 25 år.

Av ansökan framgår bland annat följande. Den planerade verksamheten vid Norra Kärr bedöms komma att bestå av ett dagbrott, ett upplag för anrikningssand och gråberg, ett moränupplag, ett flertal sedimenteringsbassänger, interna arbetsvägar och tillfartsväg. Därtill kommer det att anläggas ett industriområde med primärkross, transportband, anrikningsverk och tillhörande byggnader och delar. Verksamhetsbeskrivningen är i viss utsträckning preliminär och förändringar kan komma att ske inför det att sökanden ansöker om tillstånd enligt miljöbalken.

Fyndighetens läge och form gör att brytning i dagbrott är den mest gynnsamma brytningsmetoden. Fullt utbrutet bedöms dagbrottet att bli cirka 800 meter långt, cirka 400 meter brett och cirka 150 meter djupt. Brytningstakten ökas succesivt och bedöms efter något år uppgå till cirka 1,1 miljoner ton malm per år. Under gruvans livslängd på 25 år bedöms det resultera i en mängd bruten malm om ca 29 miljoner ton. Borrning och sprängning kommer att ske under brytningen. Borrning kommer i huvudsak att ske med borrarregat av typ sänkhammare eller genom rotationsborrning, och bedöms pågå dagtid, vardag och helg. Sprängning kommer sannolikt huvudsakligen att ske med pumpbart sprängämne (emulsionssprängämne) baserat på ammoniumnitrat, och sker normalt dagtid vid fasta tidpunkter som annonseras i förväg.

Efter brytning kommer malmen att lastas med grävmaskin på bergtruckar som transporterar den till malmupplag och primärkross i anslutning till dagbrottet. När malmen krossats förs den vidare via transportband till en malmlada i anslutning till anrikningsverket. Den planerade anrikningen kommer endast att omfatta upparbetning med fysikaliska processer för framtagning av ett multielementkoncentrat av jordartsmetaller, zirkonium och niob. Vidare kemisk upparbetning kommer att ske på annan ort. Den fysikaliska processen består av malning och magnetisk separation i flera steg. Den kvarvarande omagnetiska fraktionen från denna process utgör nefelinsyenit. Detta material genomgår separation i anrikningsverket till två olika storleksfraktioner och kvaliteter. Därefter avvattnas materialet i förtjockare och torkas i exempelvis en filterpress. Efter torkning kommer resterande anrikningssand också att avvattnas och torkas, för att därefter torrdeponeras i direkt anslutning till det deponerade gråberget. Fördelen med denna deponeringsmetod är att inget vatten avgår från den deponerade anrikningssanden, vilket innebär att den kan deponeras helt utan omgärdande dammar.

Vid Norra Kärr är mängden gråberg liten i förhållande till mängden utbruten malm. Gråberget kommer att transporteras med bergtruckar till ett kombinerat upplag för gråberg och anrikningssand sydost om dagbrottet. Upplaget kommer att omges av uppsamlingsdiken och allt vatten kommer – som vattenhanteringen planeras i nuläget – att ledas till sedimenteringsbassänger, och därefter vidare till en central klarningsbassäng för slutlig rening, lagring och kontroll av vattenkvalitet. Ett tillfälligt upplag av gråberg kan även komma att anläggas i anslutning till dagbrottet. Där kommer en viss typ av gråberg efter behov att krossas och användas för anläggande av exempelvis vägar och annan infrastruktur.

Transporterna från den planerade verksamheten kommer främst att förflytta multielementkoncentrat till anläggning för vidare upparbetning. Eventuellt kan transporter även komma att ske av övrigt material som kommer att utvinna. Transporterna bedöms främst ske med lastbil norrut från koncessionsområdet till E4:an. Transporternas omfattning och genomförande kommer att utredas närmare i samband med att bolaget ansöker om tillstånd enligt miljöbalken.

Industriområdet kommer även innehålla bland annat logistiktor, verkstad och underhållsbyggnad för maskiner, kontor och personalutrymmen, tankstation samt eventuellt ett laboratorium.

Projektet befinner sig i ett tidigt planeringsstadium, vilket innebär att efterbehandlingen av verksamhetsområdet ligger långt fram i tiden. Enligt den preliminära bedömningen kommer området att efterbehandlas genom att länshållning i dagbrottet avslutas och en dagbrottssjö bildas. Gråbergs- och sandupplagen kommer preliminärt att släntas av så att de blir långtidsstabila, och byggnader inom området kommer demonteras. Marktytor som ska återställas kommer att återtäckas med morän och vegeteras, i syfte att efterlikna de naturliga förhållandena på platsen.

Kungörelse och underrättelser

Ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen har kungjorts i tidningarna Jönköpings-Posten, Östgöta Correspondenten, Norrköpings Tidningar, Länstidningen Östergötland samt i Post- och Inrikes Tidningar. Berörda fastighetsägare och övriga kända sakägare har underrättats om ansökan och tillställts kopia av ansökan, icke-teknisk sammanfattning och innehållsförteckning av miljökonsekvensbeskrivningen samt information om var kompletta handlingar i ärendet finns tillgängliga.

Från fastighets- och övriga kända sakägare samt allmänheten har i huvudsak följande synpunkter framkommit;

Invändningar mot malmbevisningen

Den presenterade malmbevisningen i ärendet är otillräcklig. Detta då fyndigheten i Norra Kärr huvudsakligen består av eudialyt, ett mineral för vilket det till dags

datum inte finns någon känd teknik för kommersiell och miljömässigt acceptabel utvinning. Då det gäller utvinning av REE ur eudialyt kan Bergsstaten därför inte bedöma om det är sannolikt att fyndigheten kan tillgodogöras ekonomiskt.

Invändningar gällande fyndighetens belägenhet och art

Fyndighetens belägenhet och art gör det olämpligt att sökanden beviljas den ansökt koncessionen. Bland annat på grund av berggrundens beskaffenhet, förekomst av radioaktiva ämnen, påverkan på yt- och grundvatten, artskydd och naturmiljö, påverkan på närboende och befintliga verksamheter samt lokaliseringen av delar av verksamheten.

Invändningar gällande 3 kap., 4 kap. 1-7 §§ och 6 kap. 28-46 §§ miljöbalken m.m.

Gruvan ligger nära en av de största dricksvattentäkterna. Vättern är ett av Sveriges mest skyddsvärda vattenområden. Innan en koncession lämnas måste man kunna visa att det inte föreligger någon som helst risk för Vätterns vattenkvalitet. Verksamheten riskerar medföra försämring av både ekologisk och kemisk status för flera ytvattenförekomster samt kvantitativ och kemisk status för grundvattenförekomster i närområdet på ett sådant sätt som inte är tillåtligt enligt ramvattendirektivet, vilket är bindande för medlemsstaternas samtliga myndigheter och domstolar. Sjön är även ett Natura 2000-område enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Gruvområdet i Norra Kärr ligger inom Vätterns avrinningsområde, vilket innebär att föroreningar från verksamheten, inklusive tungmetaller, partikelbunden erosion, närsalter och andra restämnen kan transporteras till Vättern via ytvatten eller grundvatten. Enligt miljöbalkens 7 kapitel 28 a § får verksamheter inte tillåtas om de kan skada bevarandemålen för Natura 2000-områden, om det inte finns synnerliga skäl - vilket inte föreligger i detta fall. Det krävs således en fullständig Natura 2000-prövning. EU:s vattendirektiv innefattar också ett försämringsförbud för vatten.

Den föreslagna vattenhanteringen i Norra Kärr är allvarligt bristfällig och uppfyller inte de krav som ställs enligt miljöbalkens hänsynsregler (2 kap.) eller försiktighetsprincipen. Det finns ingen redogörelse för vilka reningstekniker som ska användas, i vilken utsträckning kväve, metaller och andra ämnen renas, eller hur systemet hanterar variationer i nederbörd och vattenflöde. Det saknas också en riskanalys för oönskade utsläpp vid exempelvis översvämning, bassängläckage eller driftavbrott. Vidare anges att efter avslutad brytning ska dagbrottet fyllas med vatten och utgöra en konstgjord sjö, utan att det framgår hur denna påverkar grundvattennivåer, omkringliggande ekosystem eller näraliggande brunnar. Ingen långsiktig övervakningsstrategi eller efterbehandlingsplan redovisas. Det framgår inte för någon del av verksamheten tydligt vilken teknik som bolaget avser använda sig av vare sig för drift eller för efterbehandling. Det framgår inte heller av den mycket översiktliga beskrivning av detta som faktiskt ingår i MKB:n vilken teknik som anses vara bästa möjliga teknik i den mening som avses i 2 kap 3 § MB.

Den planerade gruvverksamheten i Norra Kärr kommer att generera en betydande mängd transporter av material, både till och från området. Transportvolymerna kommer att vara omfattande, med tanke på verksamhetens art och omfattning. Enligt miljöbalkens 2 kap. 3 § ska verksamheter lokaliseras och utformas så att de inte orsakar onödiga störningar för människor och miljö. Utan detaljerade uppgifter om transporternas omfattning och påverkan är det svårt att bedöma om dessa krav uppfylls. Verksamheten kommer även medföra störning i form av sprängning och stoftspridning.

Det är känt att det inom Norra Kärr-komplexet finns lokala partier med mycket hög gammastrålning, med uranhalter över 100 ppm och toriumhalter över 400 ppm. Bolaget ska låta utföra fler provbörningar och analyser av oberoende part för att säkerställa att gruvbrytningen inte kommer att leda till radioaktiva utsläpp. Fyndigheten i Norra Kärr innehåller naturligt förekommande radioaktiva ämnen. Vid brytning, krossning och anrikning koncentreras dessa ämnen ytterligare i avfallsfraktionerna, vilket innebär att halterna av radioaktiva ämnen i deponier och gråbergsupplag kan överskrida naturliga bakgrunds nivåer med betydande marginaler. Detta medför en förhöjd risk för spridning av radioaktiva ämnen till grundvatten, ytvatten och närliggande ekosystem, särskilt via lakvatten från deponier, dagbrott och upplag. Radioaktiviteten riskerar därmed att påverka både vattenresurser och omgivande mark under mycket lång tid, vilket är oförenligt med försiktighetsprincipen i miljöbalken (2 kap 3 §) och strider mot kraven på långsiktigt skydd av vattenresurser enligt EU:s vattendirektiv.

Enligt såväl miljöbalken som internationell miljö rätt (bl.a. Rio-deklarationen och Århuskonventionen) gäller att ingrepp i naturmiljö och risker för allmänna intressen måste prövas utifrån proportionalitets- och generationsprincipen (MB 1 kap 1 § samt 2 kap 3 och 5 §§ MB). Det är oproportionerligt och oförenligt med miljöbalken att godkänna ett projekt för en kortsiktig exploatering som riskerar att orsaka skador och konsekvenser som sträcker sig långt bortom projektets egen livslängd.

Vidare har synpunkter framförts mot att miljökonsekvensbeskrivningen är bristfällig och därför inte kan ligga till grund för prövning och beviljande av koncessionen. Bland annat att den är alltför begränsad både vad gäller geografisk sträckning och på grund av att viktiga delar av miljöbedömningen såsom exempelvis transporter, buller och påverkan på yt- och grundvatten sägs komma att utredas i senare skede, vid tillståndsprövning enligt miljöbalken. Bland annat länsstyrelsen bör dock ges möjlighet att pröva en fullständig och detaljerad miljökonsekvensbeskrivning innan någon bearbetningskoncession kan godkännas. Vidare är grundligare undersökning av effekter på vatten nödvändiga redan i detta skede. EU-domstolens slår fast i mål C-535/18 att en MKB måste innehålla nödvändiga upplysningar för att bedöma inverkan av ett projekt på berörda vattenförekomsters status mot bakgrund av de kriterier och skyldigheter som föreskrivs bland annat i artikel 4.1 i ramvattendirektivet.

Det avgränsningssamråd som sökanden utfört uppfyller inte lagkraven i 6 kap. 28–30 §§ MB. Sökanden har baserat avgränsningen av samrådsområdet på ett preliminärt påverkansområde för avsänkning av grundvattennivåer, vilket bedömts vara 1000 meter från verksamhetsområdet. Påverkansområdet på boendemiljöer är betydligt mer vidsträckt än 1000 meter, varför ett stort antal fastighetsägare och boende som kan komma att lida skada till följd av exploateringen, inte fått någon personlig inbjudan till det samråd. Vidare har frågor, synpunkter och krav som rests i samråden inte blivit bemötts och/eller hänskjuts till en ev. kommande miljöprövning.

Övriga synpunkter

Flera sektorsansvariga myndigheter har inte yttrat sig eller deltagit aktivt i processen. Detta innebär att de samlade miljömässiga, tekniska och samhällsekonomiska konsekvenserna inte har prövats i enlighet med miljöbalkens krav på helhetssyn och samverkan mellan myndigheter. Ett beslut grundat på ett undermåligt och ofullständigt samråd, där myndigheters samverkan uteblivit, saknar rättsligt stöd och riskerar att strida mot såväl förvaltningslagen som miljöbalken.

Vad gäller äganderätten så skulle ett flertal jord-, skogs- och turistföretag påverkas negativt eller få lägga ner på grund av gruvan. Långa processer skapar dessutom en stor osäkerhet för verksamhetsutövare och boende i området. Fastighetsägare, lantbrukare och andra näringsidkare tvingas leva i ovisshet om framtida markanvändning, vilket hämmar investeringar, generationsskiftet och lokal utveckling. Projektets blotta existens riskerar att lägga en "död hand" över bygden, utan att någon faktisk gruvverksamhet ens har påbörjats. Småföretagare kan förlora såväl sin boendemiljö som sin inkomstkälla.

Samråd med länsstyrelsen

I enlighet med 8 kap. 1 § minerallagen har bergmästaren begärt yttrande från Länsstyrelsen Jönköpings län och Länsstyrelsen Östergötland gällande tillämpningen av 3 kap., 4 kap. 1-7 §§ och 6 kap. 28-46 §§ miljöbalken (1998:808).

Yttrande från berörda länsstyrelser den 18 juni 2025

Länsstyrelsen Jönköpings län och Länsstyrelsen Östergötland har den 18 juni 2025 inkommit med yttrande till Bergsstaten där Länsstyrelserna efterfrågat kompletteringar från sökandens sida beträffande miljökonsekvensbeskrivningen. Enligt Länsstyrelserna kunde miljökonsekvensbeskrivningen inte godkännas utifrån befintligt innehåll.

Sökandens inställning

Yttrandena har kommunicerats till sökanden som inkommit med eget yttrande den 19 september 2025. Sökande framför bland annat att man har strävat efter att

tillgodose myndigheternas och allmänhetens efterfrågade kompletteringar, men vill framhålla att befintligt underlag är komplett och tillräckligt omfattande för att uppfylla de krav som ställs på en MKB till en ansökan om bearbetningskoncession, samt ligga till grund för den prövning av markanvändningen som ska ske enligt minerallagen. En grundlig och slutlig bedömning avseende verksamhetens omgivningspåverkan, inklusive möjligheter att begränsa denna genom skyddsåtgärder, måste göras i samband med tillståndsprövningen enligt miljöbalken.

Aterremittering samt yttrande från berörda länsstyrelser den 3 december 2025

Med anledning av inkommet yttrande från sökanden har ärendet återremitterats till Länsstyrelsen Jönköpings län och Länsstyrelsen Östergötland. Detta den 10 oktober 2025. Den 3 december 2025 har Länsstyrelserna inkommit med nytt yttrande och ställningstagande.

Av yttrandet från Länsstyrelsen Jönköpings län framgår i huvudsak följande. Länsstyrelsen anser att miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas och tillstyrker att GREENNA Mineral AB meddelas bearbetningskoncession för området Norra Kärr K nr 2. Länsstyrelsen anser att koncessionen inte behöver förenas med några sådana villkor som avses i 4 kap. 5 § minerallagen. Länsstyrelsen bedömer att bearbetningskoncession inte kan antas medföra sådan väsentlig skada på jord- eller skogsbruket som avses i 8 kap. 6 a § minerallagen.

Länsstyrelsen bedömer att påverkan och konsekvenser av uppstartsarbetet ska prövas i samband med prövningen av gruvverksamheten enligt 9 kap. miljöbalken. Detta gäller framför allt transportvägar då sökanden i koncessionsansökan inte preciserat hur transportvägar ska anläggas.

Av yttrandet från Länsstyrelsen Östergötland framgår i huvudsak följande. Länsstyrelsen anser att miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas och tillstyrker att GREENNA Mineral AB meddelas bearbetningskoncession för området Norra Kärr K nr 2. Länsstyrelsen bedömer att bearbetningskoncessionen inte kan antas medföra sådan väsentlig skada på jord- eller skogsbruket som avses i 8 kap. 6 a § minerallagen. Länsstyrelsen anser dock att följande villkor bör föreskrivas i koncessionen;

- Bolaget ska, efter samråd med Bergsstaten och berörda länsstyrelser, vidta försiktighetsmått och åtgärder i den omfattning som krävs för att skydda jord- och skogsbruksnäringen i det ekologiskt känsliga området Håalveden, utanför koncessionsområdet, från negativa konsekvenser av gruvdriften.

Sökandens inställning

Yttrandena från länsstyrelserna har kommunicerat med sökanden. Sökanden har genom eget yttrande inkommit den 25 februari 2026 framfört i huvudsak följande. Länsstyrelsen i Östergötlands län har anfört att ett beslut om

bearbetningskoncession bör förenas med ett villkor enligt vilket bolaget, efter samråd med Bergsstaten och berörda länsstyrelser, ska vidta försiktighetsmått och åtgärder i den omfattning som krävs för att skydda jord- och skogsbruksnäringen i Hålateden (utanför koncessionsområdet) från negativa konsekvenser av gruvdriften. Den legala utgångspunkten är att försiktighetsmått och begränsning av omgivningspåverkan i allmänhet från en gruvdrift ska prövas inom ramen för en tillståndsprövning enligt miljöbalken, vilket även kommer att ske i detta fall. Det är inte lämpligt att i ett beslut om bearbetningskoncession föreskriva villkor som syftar till att reglera en omgivningspåverkan som kommer att prövas detaljerat först i ett senare skede. Av Länsstyrelsen i Östergötlands yttrande går det inte att utläsa något skäl till att villkoret ska eller behöver ingå i ett beslut om bearbetningskoncession. I detta sammanhang bör det även beaktas att bolaget har mycket begränsade möjligheter att överhuvudtaget vidta några åtgärder som skulle kräva försiktighetsmått för att inte påverka jord- och skogsbruksnäringen i Hålateden utan ett tillkommande miljöbalkstillstånd. Det bedöms finnas goda möjligheter att hantera, och vid behov reglera, det villkorsförslag som Länsstyrelsen i Östergötland har framfört inom ramen för en kommande prövning enligt miljöbalken. Mot denna bakgrund motsätter sig bolaget att det föreslagna villkoret föreskrivs.

Motivering

Tillämpliga bestämmelser

Förutsättningar för koncession

Enligt 4 kap. 2 § första stycket minerallagen ska bearbetningskoncession meddelas om en fyndighet som sannolikt kan tillgodogöras ekonomiskt har blivit påträffad och fyndighetens belägenhet och art inte gör det olämpligt att sökanden får den begärda koncessionen.

Enligt tredje stycket samma paragraf ska 3 kap., 4 kap. 1-7 §§ och 5 kap. 18 § miljöbalken tillämpas i ärenden om beviljande av bearbetningskoncession.

Enligt fjärde stycket samma paragraf ska, om ett ärende om beviljande av koncession avser en verksamhet som ska prövas även enligt miljöbalken eller andra lagar, 3 kap. och 4 kap. 1-7 §§ miljöbalken endast tillämpas vid den prövning som sker i koncessionsärendet. Vid tillämpningen av 3 kap. 10 § andra stycket miljöbalken och 4 kap. 1 § första stycket 1 miljöbalken ska 4 kap. 8 § i balken inte beaktas.

Enligt femte stycket samma paragraf ska, när en verksamhet senare ska prövas enligt miljöbalken eller andra lagar, frågan om det krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken och, om tillstånd krävs, frågan om tillstånd kan lämnas göras oberoende av de ställningstaganden som har gjorts i koncessionsprövningen.

Enligt sjätte stycket samma paragraf ska i ärenden om beviljande av koncession en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28-46 §§ miljöbalken. Uppgifterna i miljökonsekvensbeskrivningen ska ha den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för prövningen av koncessionsansökan.

Enligt sjunde stycket samma paragraf får en koncession inte strida mot detaljplan eller områdesbestämmelser. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Villkor och säkerhet

Enligt 4 kap. 5 § minerallagen ska en koncession förenas med de villkor som behövs för att skydda allmänna intressen eller enskild rätt eller som behövs för att naturtillgångarna skall utforskas och tillvaratas på ett ändamålsenligt sätt.

Enligt 4 kap. 6 § minerallagen ska en koncessionshavare ställa säkerhet för dennes skyldigheter vad gäller efterarbete, om det inte finns särskilda skäl till något annat.

Bearbetningskoncessionens giltighetstid

Enligt 4 kap. 7 § minerallagen ska en bearbetningskoncession meddelas för tjugofem år. Om sökanden begär det, får kortare tid bestämmas.

Samråd

Av 8 kap. 1 § tredje stycket minerallagen framgår att bergmästaren, när det gäller tillämpningen av 3 kap., 4 kap. 1-7 §§ och 6 kap. 28-46 §§ miljöbalken, ska samråda med länsstyrelsen i det eller de län där koncessionsområdet ligger. Länsstyrelsen får i dessa fall besluta om arkeologisk utredning enligt 2 kap. 11 § kulturmiljölagen (1988:950).

Vägledande avgöranden

I HFD 2016 ref. 21 konstaterade Högsta förvaltningsdomstolen att en prövning enligt 3 och 4 kap. miljöbalken i ett ärende om bearbetningskoncession ska omfatta såväl det sökta koncessionsområdet som markanvändning för till gruvdriften nödvändiga tillhörande anläggningar.

Bedömning

Malmbevisningen

En malmbevisning är en redogörelse av de resultat som undersökningsarbetet har lett till samt andra utredningar som kan vara av betydelse vid en bedömning av om en fyndighet som kan tillgodogöras ekonomiskt har blivit påträffad.

Malmbevisningen består av två delar, dels en redogörelse av kännedomsggraden av

fyndigheten i fråga, dels en redogörelse som ska visa att fyndigheten sannolikt kan tillgodogöras ekonomiskt.

Av handlingarna framgår det att sökanden rapporterat mineraltillgångar vid ett flertal tillfällen de senaste åren, 2011, 2012, 2015 och 2021. I malmbevisningen för bearbetningskoncessionen är de två senaste relevanta.

I 2015 års PFS-studie (Pre Feasibility Study) rapporterades en indikerad mineraltillgång på 31.1 Mt och en sannolik mineralreserv på 23.6 Mt. I 2021 års PEA-studie (Preliminary Economic Assessment) rapporteras totalt 110 Mt som antagen mineraltillgång med en total halt av oxider av sällsynta jordartsmetaller på 0,5% (TREO), 1,7% ZrO₂, 0,05% Nb₂O₅ och 65% nefelinsyenit. Av detta anges 29.7 Mt som en antagen "in pit resource" på vilken den ekonomiska kalkylen baserar sig.

Båda studierna baserar sig på samma borrhålsinformation och är rapporterade i enlighet med NI43-101 och mineralresurserna rapporterade enligt Canadian Institute of Mining, Metallurgy and Petroleum ("CIM") definitioner för mineralresurser och -reserver. Studierna är utförda och granskade av Kvalificerade Personer. Skillnaden mellan studierna 2015 och 2021 är att man i studien 2021 inkluderat biprodukterna ZrO₂, Nb₂O₅ och mineralet nefelinsyenit i beräkningarna. I och med att inte alla borrhålssektioner analyserats på samtliga kemiska huvudelement kan inte andelen nefelinsyenit bestämmas med tillräcklig noggrannhet för att mineraltillgången ska kunna klassificeras högre än som en antagen mineraltillgång, även om den tidigare klassificerats i högre kategorier baserat endast på halten av oxider av sällsynta jordartsmetaller (REO). Ca 74% av bruttointäkterna i PEA-studien kommer från försäljning av REO-produkter.

Mot bakgrund av den utredning som sökanden inkommit med så är bedömningen att tillräckligt undersökningsarbete har utförts för att påvisa att en mineralisering finns inom det sökta koncessionsområdet. Tillräckligt undersökningsarbete har även utförts för att mineraltillgångar ska kunna beräknas med sådan kännedomsggrad att dessa kan ligga till grund för bedömning av den ekonomiska lönsamheten för en bearbetningskoncessionsansökan.

Sökanden har även inkommit med beräknade kostnader för bearbetning och uppföring av malm inom det sökta koncessionsområdet. En ekonomisk studie som granskats av Kvalificerad Person enligt NI43-101 har presenterats.

Mot denna bakgrund samt det sökanden anfört gällande bearbetning, kostnader och intäkter är bedömningen att det är visat att en fyndighet som sannolikt kan tillgodogöras ekonomiskt har påträffats inom Norra Kärr K nr 2. Uppfattningen som framförts genom inkomna synpunkter att malmbevisningen skulle vara bristfällig och/eller att det inte går att bedöma om det är sannolikt att fyndigheten kan tillgodogöras ekonomiskt delas således inte, och föranleder därför ingen annan bedömning i frågan.

Fyndighetens belägenhet och art

Arronderingsförhållandena på platsen utgör inte hinder mot att bevilja den aktuella koncessionen. Fyndigheten gör inte intrång eller utgör hinder för någon annan verksamhets bearbetningskoncession.

Vid en ansökan om bearbetningskoncession kan fyndighetens art ha särskild betydelse på så sätt att det från nationell synpunkt är angeläget att fyndigheten bearbetas av en viss exploatör. Koncessionen omfattar bland annat koncessionsmineralen lantan och lantanider, niob, yttrium samt skandium. Det är fråga om mineral som har särskild betydelse ur nationell och utrikespolitisk synpunkt, detta då mineralen omfattas av EU-förordningen om kritiska råmaterial. Dock ifrågasätts inte sökandens lämplighet som exploatör. Inte heller fyndighetens art talar således mot att bevilja den aktuella koncessionen.

Vad gäller de synpunkter som inkommit beträffande fyndighetens belägenhet och art så konstateras att omständigheter såsom berggrundens beskaffenhet, förekomst av radioaktiva ämnen, påverkan på yt- och grundvatten, artskydd och naturmiljö, påverkan på närboende och befintliga verksamheter samt lokaliseringen av delar av verksamheten inte påverkar bedömningen i denna del. Vad som anförts i dessa delar föranleder därför ingen annan bedömning i frågan.

Miljökonsekvensbeskrivningen och tillämpningen av 3 och 4 kap. miljöbalken

I enlighet med 8 kap. 1 § minerallagen har bergmästaren samrått med Länsstyrelsen Jönköpings län och Länsstyrelsen Östergötland beträffande tillämpningen av 3 kap., 4 kap. 1-7 §§ och 6 kap. 28-46 §§ miljöbalken. Genom detta samrådsförfarande har följande framkommit.

Länsstyrelsen Jönköpings län anser att miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas och tillstyrker att bearbetningskoncession lämnas. Länsstyrelsen anser att koncessionen inte behöver förenas med några villkor enligt 4 kap. 5 § minerallagen. Länsstyrelsen bedömer att bearbetningskoncession inte heller kan antas medföra sådan väsentlig skada på jord- eller skogsbruket som avses i 8 kap. 6 a § minerallagen.

Länsstyrelsen Östergötland anser att miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas och tillstyrker att bearbetningskoncession lämnas. Länsstyrelsen bedömer att bearbetningskoncessionen inte kan antas medföra sådan väsentlig skada på jord- eller skogsbruket som avses i 8 kap. 6 a § minerallagen. Länsstyrelsen anser dock att följande villkor bör föreskrivas i koncessionen;

- Bolaget ska, efter samråd med Bergsstaten och berörda länsstyrelser, vidta försiktighetsmått och åtgärder i den omfattning som krävs för att skydda jord- och skogsbruksnäringen i det ekologiskt känsliga området Hålaveden, utanför koncessionsområdet, från negativa konsekvenser av gruvdriften.

Grundläggande vid prövningen av markanvändningen är att mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företrädere ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

Det bedöms inte föreligga skäl att frånga den bedömning som länsstyrelserna gjort i ärendet beträffande miljökonsekvensbeskrivningen samt markanvändningsfrågan. Miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller således kraven på innehåll och kan godkännas. Vidare föreligger inte hinder, vid en tillämpning av hushållningsbestämmelserna, mot att bevilja bearbetningskoncessionen Norra Kärr K nr 2. Inkomna synpunkter i dessa delar föranleder ingen annan bedömning.

I detta sammanhang kan särskilt framhållas att uppgifterna i en miljökonsekvensbeskrivning i ett koncessionsärende ska ha den omfattning och detaljeringsgrad som krävs för prövningen av själva koncessionsansökan. En fullständig och detaljerad miljökonsekvensbeskrivning innan en bearbetningskoncession kan beviljas är således inte ett krav. Detta blir i stället en fråga inom ramen för en framtida miljötillståndsansökan och prövning hos mark- och miljödomstolen. Detsamma gäller frågor rörande bland annat renings- och försiktighetsåtgärder beträffande vatten, transporter, buller, stoft m.m. Vad gäller inkomna synpunkter att det krävs en fullständig Natura 2000-prövning kan framhållas att ett Natura 2000-tillstånd, sedan den 1 juli 2022, inte längre ett krav för att en ansökan om bearbetningskoncession ska kunna beviljas. Däremot har ställning tagits till huruvida områdena utifrån sin status som riksintresseområden utgör hinder mot att meddela bearbetningskoncession - och det har funnits att så inte är fallet. Vad gäller de allmänna hänsynsreglerna i andra kapitlet miljöbalken så ska dessa inte iakttas vid koncessionsprövningen, utan först i samband med en eventuell prövning av miljötillståndsansökan.¹ Vad gäller frågor om äganderätt så är detta inte heller något som ska prövas i ett koncessionsärende. Synpunkterna i dessa delar föranleder därför inte heller någon annan bedömning i frågan. Slutligen kan konstateras att det av handlingarna i ärendet framgår att avgränsningssamråd skett enligt bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken samt att de sektorsmyndigheter som har att yttra sig i koncessionsärendet också har fått möjlighet till detta.

Vad då gäller det villkor som Länsstyrelsen Östergötland föreslagit så delas inte bedömningen att villkoret bör föreskrivas i aktuellt koncessionsärende. Det är lämpligare att ett dylikt villkor, för det fall det bedöms nödvändigt, föreskrivs inom ramen för ett efterföljande miljötillstånd hos mark- och miljödomstolen. Då finns det även bättre förutsättningar att vid behov precisera ett sådant villkor ytterligare. Detta i och med att det idag planerade verksamhetsområdet är preliminärt och den mer detaljerade utformningen av verksamheten kommer vara känd först vid en tillståndsprövning enligt 9 och 11 kap. miljöbalken.

¹ Prop. 1997/98:90 s. 214 ff.

Slutförande av miljöbedömningen

Miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven på innehåll och kan godkännas. Den specifika miljöbedömningen kan därför slutföras. När frågan om tillstånd för bearbetningskoncession avgörs ska den som prövar tillståndsfrågan slutföra miljöbedömningen genom att med hänsyn till innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen och det som kommit fram under handläggningen av ärendet identifiera, beskriva och göra en slutlig och samlad bedömning av miljöeffekterna. Utifrån innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen och övrigt underlag i ärendet kan följande miljöeffekter identifieras som kan bli en följd av beslutet att bevilja ansökt bearbetningskoncession.

Riksintressen

Planerad verksamhet bedöms bidra till att uppnå riksintresset värdefulla ämnen och mineral genom att säkerställa tillgången på sällsynta jordartsmetaller.

Planerad verksamhet kommer att motverka syftet med de riksintresseområden för naturvård som är belägna inom koncessionsområdet och det preliminära verksamhetsområdet. Vad gäller riksintressena för naturvård som ligger väster om samt nordväst om planerat verksamhetsområde bedöms planerad verksamhet inte påverka syftet med riksintressena eftersom det inte avses göra några direkta intrång i de naturvärden som uppges ligga till grund för respektive riksintresse.

Planerad verksamhet bedöms kunna motverka riksintresset rörligt friluftslivs syfte, men beaktat att det direkta ianspråktagandet av mark inom riksintresseområdet är mycket begränsad och att det redan idag finns en barriär mellan den del som ianspråktagas och Vätterns strand i form av E4:an bedöms planerad verksamhet inte innebära någon påtaglig skada på riksintressets syfte.

Delar av planerat preliminärt verksamhetsområde ligger inom ett område som är utpekad som riksintresse för energiproduktion (vindbruk). Enligt Vindbrukskollen är dock delar av området markerat som ej aktuellt för vindbruk. Den del av det planerade verksamhetsområdet som ligger inom område av riksintresse för energiproduktion och som inte har utretts vidare är relativt litet sett till riksintressets totala yta, varpå planerad verksamhet inte bedöms innebära någon påtaglig skada på riksintresset syfte.

Delar av planerat preliminärt verksamhetsområde ligger inom område av riksintresse för totalförsvarets anläggningar (MSA-område), vilka kan skapa begränsningar gällande höga objekt. Inom planerat verksamhetsområde kommer det inte finnas några särskilt höga objekt förutom gråberg- och sandupplag som kommer som högst vara 35-40 m i förhållande till lokal markyta. Som det ser ut nu i den preliminära utformningen av anläggning så kommer endast en mindre del av gråberg- och sandupplaget vara beläget inom det område som är utpekad som riksintresse för totalförsvarets anläggningar. Alla höga objekt inom MSA-område ska remitteras till Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada på riksintresse

för totalförsvarets militära del, dock bedöms utformning av verksamheten kunna anpassas för att tillgodose eventuella önskemål från Försvarsmakten gällande höga objekt.

Planerad verksamhet bedöms inte innebära någon negativ påverkan för riksintresse för yrkesfiske eftersom det inte kommer medföra några åtgärder som försvårar för näringens verksamhet i Vättern.

Två vattenverk med intag och intagsledningar i Vättern utgör riksintresse för vattenförsörjning. Båda anläggningar ligger i södra delarna av Vättern. Det vatten som kommer ledas till Gyllingesjön och vidare till Vättern via Stavabäcken kommer att renas innan det släpps från verksamhetsområdet. Den planerade verksamheten kommer inte att innebära någon direkt påverkan på de två vattenverken då avstånden mellan dessa och platsen för verksamheten är stor.

Dricksvattenkvaliteten i Vättern bedöms inte försämrats till följd av planerad verksamhet och syftet med riksintresset kommer således inte motverkas.

E4:an som passerar väster om planerat verksamhetsområde utgör riksintresse för kommunikationer. I funktionsbeskrivningen står bland annat att vägen hör till ett funktionellt prioriterat vägnät för godstransporter. Även om mängden godstransporter på vägen ökar så bedöms det inte motverka syftet med riksintresset. Det bedöms inte heller finnas risk för stenskott eller förändringar och skador i marken orsakade av brytning i dagbrottet som skulle kunna påverka funktionen av E4:an, varför den planerade verksamheten inte bedöms motverka syftet med riksintresset.

I Norra Kärrs närområde finns fyra Natura 2000-områden: Vättern (uppdelat i fyra områden med en gemensam bevarandeplan), Holkaberget, Narbäck samt Vändelstorp och Målskog. Inget Natura 2000-område ligger inom det preliminära verksamhetsområdet, varav eventuell påverkan på dessa områden skulle vara indirekt. För att undvika påverkan på Natura 2000 måste det säkerställas att planerad verksamhet inte bidrar till utsläpp av skadliga ämnen till Vättern (att utredas vidare inför tillstånd enligt miljöbalken). Holkabergets Natura 2000-område uppges kunna påverkas direkt eller indirekt av gruvdrift i Norra Kärr genom till exempel påverkan på vattenkvalitet i brunnar och vattendrag (att utredas vidare inför tillstånd enligt miljöbalken). Nordlig ädellövskog (9020) är prioriterad i området. Planerad verksamhet kommer inte innebära något direkt intrång i Natura 2000-området och den prioriterade naturtypen. Preliminärt bedöms Natura 2000-området därmed inte påverkas. I Natura 2000-området Vändelstorp och Målskog är de prioriterade bevarandevärdena knutna till öppna slätter- och betesmarker med dess artrika flora. Planerad verksamhet bedöms preliminärt inte påverka bevarandevärdena.

Grundvatten

Den planerade verksamhetens största påverkan på grundvattnet består i att grundvattenbortledning sker från dagbrottet. Vid sänkta grundvattennivåer uppkommer lokalt negativa konsekvenser för de sumpskogsområden som finns inom det preliminära verksamhetsområdet idag. Sumpskogsområden och våtmarker utanför den planerade verksamheten ligger på ett sådant avstånd att några negativa konsekvenser inte bedöms uppkomma. Det bedöms inte heller uppkomma några negativa konsekvenser för de närmast belägna grundvattenförekomsterna eller för de värden som finns i de närmast belägna Natura 2000-områdena på grund av en grundvattensänkning. En viss påverkan kan uppkomma för de brunnar som är belägna inom det teoretiska influensområdet för grundvattensänkning vilket skulle kunna leda till en minskad möjlighet till vattenuttag och därmed vara en negativ konsekvens.

Ytvatten

Verksamhetens mest betydande påverkan på ytvatten bedöms komma att uppstå som en följd av avledning av länsmpat grundvatten till Stavabäcken, som leder vattnet vidare till Vättern. Länsvattnet från dagbrottet inkluderar grundvatten, nederbörd och spolvatten från borrhning i berg. Effekterna på ytvatten utgörs främst av ökat volymflöde av vatten samt ökat massflöde av lösta ämnen som finns naturligt i berggrunden som omger dagbrottet och påverkas av grundvattenbortledningen. Om sprängmedel innehållande kväve används i brytningen tillkommer även kväve. Även dagvatten inom verksamhetsområdet som inte omfattas av lokal infiltration kan komma att avledas till Stavabäcken, efter erforderlig rening. Effekter som ökad erosion och meandering kan också uppstå. Erosionen kan även, åtminstone periodvis, orsaka ökad grumlighet.

Buller, vibrationer och luftstöt vågor

Enligt preliminära bullerberäkningar så kommer ett antal bostäder få bullernivåer överstigande Naturvårdsverkets riktvärden för ekvivalent ljudnivå helg och nattetid samt maximal ljudnivå nattetid. Beräkningarna är baserade på att inga skyddsåtgärder vidtas. Med skyddsåtgärder kan eventuellt bullernivåerna vid bostäder minska (att utredas vidare inför tillstånd enligt miljöbalken). Närliggande friluftsområden beräknas vara bullerutsatta av ljud från trafiken på E4:an. De delar av friluftsområdena nära Vätterns strand som i dagsläget inte störs av höga ljudnivåer från E4:an beräknas inte heller få bullernivåer överstigande Naturvårdsverkets riktvärden till följd av planerad verksamhet. Enligt Nitro Consults utredning är verksamheten i Norra Kärr genomförbar med ett sprängningsförfarande som innebär markvibrationer och luftstötsvågor under antagna begränsningsvärden, som satts utifrån att inte orsaka skada eller störning för närboende. Laddningsmängderna ska anpassas så att begränsningsvärdena inte

överskrids.

Utsläpp till luft

Utsläpp till luft utgör en central miljöaspekt att beakta vid etablering och drift av en gruva, eftersom utsläppen kan innebära betydande konsekvenser för den lokala och regionala luftkvaliteten. Eftersom detaljutformningen av verksamheten samt var den nya tillfartsvägen kommer att anläggas inte är bestämt i detta skede har det inte tagits fram någon utredning avseende verksamhetens påverkan på luftkvalitet. En detaljerad konsekvensbedömning av påverkan på luftkvaliteten kommer att göras i nästa skede när miljödom ska sökas.

Biosfärområdet Östra Vätterbranterna

Den planerade verksamheten kommer inte att påverka de skyddade naturmiljöer som finns utmed Vätterns strand. Verksamheten bedöms inte heller att ha en negativ påverkan på de utflyktsmål som lyfts fram i beskrivningen av biosfärområdet. Visionen att genom samverkan skapa en livskraftig landsbygd, ett hållbart ekosystem och ett attraktivt landskap för brukare, boende och besökare, motverkas till viss del men samtidigt innebär brytning av de sällsynta jordartsmetallerna ett bidrag till den gröna omställningen och arbetstillfällen som bidrar till en mer livskraftig landsbygd. De områden som pekas ut som de mest värdefulla eller sevärda ligger inte inom eller i närheten av verksamhetsområdet.

Naturmiljö

Ingen direkt påverkan bedöms uppkomma för den naturvärdesbiotop som har klassats som högsta naturvärde (klass 1). Det behöver däremot utredas vidare i nästa skede vilka indirekta konsekvenser som kan uppkomma för området och vilka möjligheter det finns till fortsatt skötsel av området. De utpekade områdena med högt naturvärde (klass 2) som är belägna inom eller delvis inom det preliminära verksamhetsområdet påverkas mer eller mindre antingen direkt eller indirekt. Även för dessa områden behöver en fortsatt utredning genomföras i nästa skede för att kunna bedöma konsekvenserna och möjligheter till fortsatt skötsel av de delar av områdena som inte påverkas direkt av den planerade verksamheten. Även konsekvenser för områden klassade som högt naturvärde (klass 3) och visst naturvärde (klass 4) bör utredas vidare för att få en heltäckande bild av konsekvenserna för naturmiljön inom hela verksamhetsområdet. Det bör också undersökas vilka möjligheter som finns till kompensationsåtgärder för intrång i områden med högre naturvärden. Det är också viktigt att det i nästa skede utreds vilken påverkan den planerade verksamheten har på utpekade fridlysta arter. Artskyddsutredningar kommer att behöva genomföras då det finns flera skyddade arter enligt artskyddsförordningen inom det preliminära verksamhetsområdet. I nästa skede när tillfartsväg ska utredas behöver hänsyn tas till utpekade

naturvärdesbiotoper som finns utanför det preliminära verksamhetsområdet. Beroende på tillfartsvägens sträckning kan ytterligare områden behöva inventeras. Värdelandskap A, B och C sammanfaller väl med de områden som har fått de högsta naturvärdesklasserna i den genomförda naturvärdesinventeringen och en viss påverkan kommer att ske inom dessa områden, antingen direkt eller indirekt. Precis som för de inventerade naturvärdesbiotoperna, skyddade, fridlysta och rödlistade arter kommer en mer detaljerad konsekvensbedömning av intrången i värdelandskapen att behöva genomföras i nästa skede när utformningen av verksamheten planeras i detalj.

Landskapsbild och kulturmiljö

Påverkan på landskapsbilden bedöms vara stor inom verksamhetsområdet men med avseende på lokaliseringen bedöms effekten ändå som liten då området i sig är kuperat och insynen är begränsad samt att området avgränsas i väster av E4:an. I den fortsatta processen kan olika åtgärder utredas som skulle kunna minska graden av påverkan på landskapsbilden. De kulturhistoriska lämningar som ligger inom det preliminära verksamhetsområdet för anläggningar ovan jord behöver inte nödvändigtvis beröras. Detta kommer att undersökas vidare i samband med ansökan om tillstånd enligt miljöbalken. Den lämning som är angiven som möjlig fornlämning måste undersökas vidare i samråd med berörd länsstyrelse. Planerad verksamhet bedöms innebära små negativa konsekvenser för landskapsbilden och kulturmiljö.

Rekreation och friluftsliv

I anslutning till området finns ett utpekad riksintresse för det rörliga friluftslivet och inom riksintresseområdet en vandringsled ca 200 m från preliminärt verksamhetsområde. Vandringsleden bedöms redan vara bullerutsatt med tanke på närheten till E4:an och påverkan på bullersituationen till följd av gruvdriften bedöms därav som relativt begränsad. Området i direkt anslutning till Norra Kärr bedöms i övrigt att främst nyttjas av boende i området varav påverkan blir lokal. Verksamheten innebär liten negativ påverkan på rekreations- och friluftsliv av lokal betydelse.

Samlad bedömning av förutsättningarna för bearbetningskoncession

Det föreligger således inte hinder mot att bevilja ansökt bearbetningskoncession. Detta med utgångspunkt i den bedömning som gjorts i fråga om malmbevisningen, fyndighetens belägenhet och art samt hushållningsbestämmelserna i miljöbalken. Vidare omfattas det ansökta koncessionsområdet inte av detaljplan eller områdesbestämmelser.

Ekonomisk säkerhet

Enligt 4 kap. 6 § minerallagen ska en koncessionshavare åläggas att ställa säkerhet för att dennes skyldigheter enligt 13 kap. 4 § minerallagen ska uppfyllas, om det inte finns särskilda skäl för något annat. Av 13 kap. 4 § minerallagen framgår att i den mån det är motiverat från allmän eller enskild synpunkt ska koncessionshavaren utföra efterarbete och ta bort andra anläggningar än som anges i 13 kap. 3 § minerallagen. Av samma bestämmelse framgår att den inte innebär någon inskränkning i koncessionshavarens skyldigheter enligt 2 kap. 8 § eller 10 kap. miljöbalken.

Enligt 13 kap. 3 § minerallagen ska byggnader som gjorts för gruvans eller motsvarande anläggnings styrka och varaktighet, såsom exempelvis inklädnad av borrhål, stängsel samt inrättningar för vandring upp och ned i gruvan lämnas kvar. Säkerheten som ska ställas gäller andra anläggningar, såsom uppfordringsverk och andra för gruvdriften gjorda anläggningar som finns på anvisad mark.²

Av ansökningshandlingarna framgår att de olika verksamhetsdelarna för den planerade verksamheten i Norra Kärr utgörs av ett dagbrott, upplag för anrikningssand och gråberg, moränupplag, sedimenteringsbassänger, interna arbetsvägar och tillfartsväg samt ett industriområde med primärkross, transportband, anrikningsverk och tillhörande byggnader och delar.

Det planerade industriområdet öster om dagbrottet kan komma att uppta en yta på ca 60 000 m². Inom området kommer bland annat följande delar att finnas. Primärkross och eventuella ytterligare krossenheter i anslutning till förhöjd upplagsyta och ramp där malm kan läggas upp tillfälligt. Malmlada för lagring av malm. Transportband från primärkross till malmlada. Anrikningsverk. Upplagsytor för produkter av multielementkoncentrat och nefelinsyenit samt eventuella byggnader (ex. byggtält), förvaringsenheter och anordningar för det. Logistikyor. Verkstad och underhållsbyggnad för maskiner. Kontor och personalutrymmen. Eventuellt laboratorium. Vakt och grind/ingång. Tankstation. Mobila stationer kan även komma att finnas i övriga delar av verksamhetsområdet. En transformatorstation kommer att anläggas i anslutning till industriområdet. Inom industriområdet kommer även pumpstationer och ledningar att anläggas för att pumpa vatten mellan de olika delarna i gruvverksamheten. Det omfattar ledning från dagbrottet till uppsamlingsbassäng och vidare till anrikningsverket, ledningar mellan de bassänger som anläggs samt från uttagsbrunnar. Vid en av bassängerna kommer en större pumpstation att anläggas tillsammans med en ledning till Stavabäcken för att kunna avbörda överskottsvatten från gruvverksamheten.

Mot denna bakgrund är bedömningen att sökanden ska ställa en ekonomisk säkerhet enligt 4 kap. 6 § minerallagen om 3 000 000 kronor.

² Jfr. prop 1988:89/92 s. 124 f. samt L. Delin, Minerallagen med kontinentalsockellagen (1996) s. 206 f.

Ovan innebär dock inte undantag från bestämmelser om efterbehandling och ställande av säkerhet som gäller enligt annan lagstiftning.

Beslut om yttrande i detta ärende har fattats av bergmästare Helena Kjellson efter föredragning av juristen Fredrik Hedemalm. I den slutliga beredningen har även gruvingenjören Sig Abrahamsson deltagit.

Helena Kjellson

Fredrik Hedemalm